

נכנס — ונתקל בארבעה מצרים. משראה אותם, רצה לירות עליהם ברובה האוטומטי הרוסי שברשותו — ולפתע: מעצור. החייל צעק לעזרה, וחייל אחר, אף הוא עם רובה אוטומטי רוסי, בא מייד וניסה לפתוח עליהם באש — והנה שוב, גם לו אירע מעצור. בטרם הספקתי לרדת ממושבהגה, קפצו פישר וחייל נוסף פנימה וחיסלו את המצרים. אותו זמן כבר היינו כולנו חמושים ברובים אוטומטיים רוסיים ובמקלעים רוסיים. היתה זו הפעם היחידה בה חלו אצלנו מעצורים בכלים אלה, אשר פעלו בדרך-כלל ללא תקלות.

„נענו באיגוף דרומי-קמעה. התול"רים ירו על עמדות אחדות; ראיתי שפגעו בשני טנקים. כאן אירע תקר לגיפ של דן, והוא עבר לגיפ שלנו. אחד הגיפים נפגע בגלגליו תוך-כדי תנועה. הוא נורה מעמדה מצרית, שהיתה מרוחקת ממנו כעשרים מטרים. השבנו אש לעברה, וחיסלנו את שני המצרים שבתוכה.”

רס"נ דן מסכם :

„הגענו אל הטנקים שלנו בלא אבידות ובלא נזק מיוחד לגיפים. אני וצוותי-הגיפ עברנו לגיפ-תול"ר. מכאן ואילך פעלתי ללא קשר עם מפקד כוחי-המשימה. העברתי לפלוגת הפטונים את ההוראה לחזור, ויצאתי מייד דרומה לחפש את גיפ-הסיור. לאחר זמן לא רב, מצאתי גם אותם.”

ציר הכביש — כ-10 קילומטר ממזרח לקנטרה; מתחם זה היה, למעשה קו-ההגנה האחרון של האויב לפני קנטרה. רפול נע קדימה בזחל"מ שלו. אני נעתי עם גיפ-התול"ר בעקבותיו. הטנקים שלנו חצו בינתיים את המתחם — ועברו רוחו. המצרים, פתחו להם מעבר, ותוך-כדי פריצת הטנקים שלנו פגעו באחד מהם בטיל נ"ט. עתה נמצאו הטנקים שלנו מעברו האחר של מתחם האויב, ואילו המצרים שבו ונסגרו במתחם. הגדוד-הממונע, אשר אמור היה לטהר את המתחם, לא הגיע אליו עדיין.

„מפקד כוחי-המשימה, אשר נטל בשלב זה את הפיקוד על כל הכוחות, פגשני על הכביש והורני: „נוע קדימה, מצא את הטנקים שאין לי קשר עמהם — והחזר אותם. מצא גם את גיפ-הסיור אשר יצאו לפי התכנית לאגף הדרומי, והחזר גם אותם. אנו נערוך התקפה כהלכה לאחר שנתארגן.”

„השעה היתה שתיים-עשרה וחצי בקירוב. נעתי קדימה בצד המתחם המצרי תוך-כדי חיסול עמדות אחדות שנתגלו לעיני בשעת הנסיעה; האנשים קפצו מן הגיפים וטיהרון.”

על תנועה זו דרך המתחם המצרי החפוז ובקרבתו מספר אלכס :

„בשעת ההתקדמות תפס הגיפ שלנו עמדה מאחורי בית בודד. פישר שלח את אחד החיילים פנימה לבדוק אותו; הלה

סיכום

תמרון, יכולים התול"רים לסייע בהשתלטות מהירה על שטחים נרחבים. זאת — בתנאי שיפעלו בקבוצות של 4—6 תול"רים כיחידה אחת, כשלהשותם קשר יעיל וסיוע ארטילרי.

בהיתקלות חזיתית עם טנקים, על התול"רים להת-פרס בגזרה רחבה ולפתוח באש בטווחים ארוכים; עליהם לנצל את זריזותם, ולהסתלק מן המקום מייד לאחר היריה.

אין ספק שהתול"רים, אשר פעלו בגזרת קנטרה, באו לידי מיצוי מלא של יכולתם. הם השמידו טנקי-אויב, חיסלו עמדות ופגעו בכלי-רכב ובארטילריה. במכלול התפקידים הפוטנציאליים של התול"רים, תפקיד אבטחת האגפים בקרב השריון הוא אולי הנאות ביותר וההולם ביותר את אופיים. בתפקיד זה יש ביכולתם לפעול באופן עצמאי, תוך גילוי יוזמה מקסימלית.

בתנועה לעומק מערך האויב ובמרחבים המאפשרים

מ. ברקאי

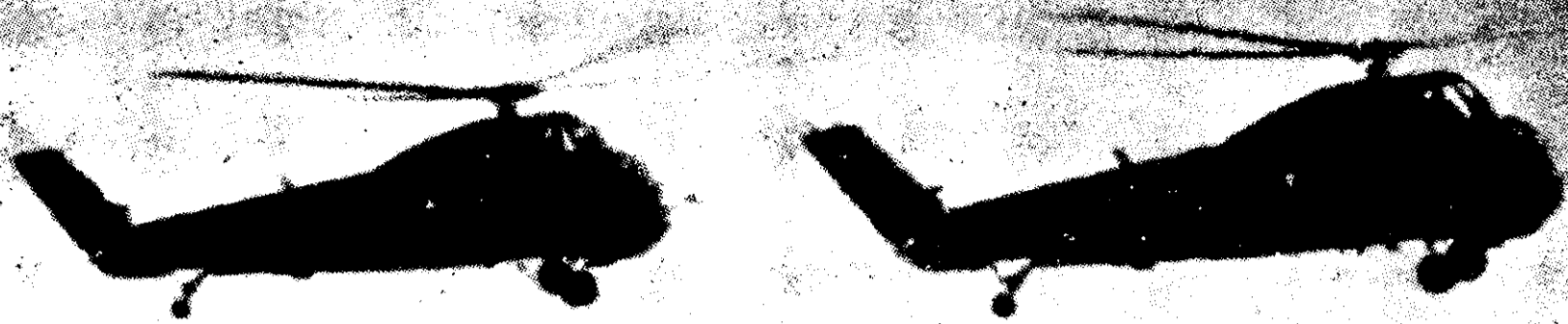
הכביש הצר המוביל לניצנה אינו מסתיים בגבול הבין-לאומי הישן. הוא מתמשך הלאה אל תוך סיני, עובר אותו ממזרח למערב, ומגיע בקצהו המרוחק עד הגשר המחבר את חופו המערבי של חצי-האי עם איסמאעיליה העיר. כשלושים קילומטרים מערבית לניצנה — וקילומטרים ספורים מזרחית לאבו-עגילה — מסתעפת מכביש זה דרך-אספלט, הפונה דרום-מזרחה ומגיעה עד לקצימה. בין שתי זרועותיו של מסעף-דרכים זה, קרוב לצומת, שוכנת אוס-כתף. אין זה ישוב מאוכלס או נטוש, אף לא תוואי גיאוגרפי מובהק מגובש — זוהי פיסת-מדבר. מצפון תר-חמות אותה דיונות-חול, ובדרום — רכסי-הרים סלעיים. בין הדיונות בצפון, הרכסים בדרום והמסעף במערב, פרוסה גבעה רחבת-ידיים, מישורית ברובה. רק פה ושם מתרוממות בה גבעות-כורכר רדודות.

פרשי הרפאים הולמים

בפיסת-מדבר זו ששמה אוס-כתף, בחרו המצרים להקים את החוליה החזקה ביותר בשרשרת מערכיהם מול גבולה הקרוב של ישראל. הם בנו כאן עוצמה צבאית בסדר גודל על-חטיבתי, שנשענה על כוח-שריון של שמונים וכמה טנקים, והסתייעה בשפע אימתני של קנים ארטילריים — תותחי-שדה, תותחים נגד-מטוסים, תותחים נגד-טנקים, נשק נגד-טנקים קצר-טווח, מרגמות, והאימתנים שבכולם — תותחים 122 מ"מ ארוכי-קנה. גבעות-הכורכר הפכו למצודות מבוצרות ולקני-נשק; קפלי-הקרקע הפכו לעמדות של טנקים מחופרים; המרחב כולו כוסה רשת של חפירות קישור ומגן, מצדיות ושדות-מוקשים.

בפיסת-מדבר זו ששמה אוס-כתף, ערכה אוגדתו של אלוף אריק שרון את שלבי-ההבקעה של לחימתה בסיני, והיתה זו אחת המערכות הקשות, הממושכות והאכזריות בכל מלחמת ששת הימים. היא החלה בבוקר היום הראשון למלחמה, ה-5 ביוני, בהתקפת כוחות-שריון על מוצבי-החוף; בהמשכה התפתחה לקרב על-עוצבתי, כשהאוגדה מטילה למערכה, מלבד שריון נוסף, גם רגלים, ארטילריה והנדסה; ובסיום התלקח

פשיטת הצנחנים נוטסי-
הנוסוקים על הארטילריה
המוצרית באוס-כתף

ידעו אם שמעו נהם ממשי של מנועי-סילון — או את הרהורי לבם. מכל מקום המלחמה החלה והם תקועים היו בגבעות ניצנה, עשרות אחדות של קילומטרים מן הגבול. אנשי המעשה שבהם הזכירו לחבריהם חויה של חלק מהם משנת חמי-שיס-ושש — את צלילת ה"מיגים" על הכוח שנחת למרג-לות מצבת פארקר. מוטב איפוא להתחפר, ולהתחפר היטב.

הרוחות היו עכורים למדי. ההנחתה הארטילרית שהקדימה את פריצת השריון בציר ניצנה נשמעה היטב — ונדמה מכבר. האבק שהעלו הטנקים הרחוקים נראה גם הוא בעליל ונמוג מכבר. עמדה תחושה של מפה.

התפנית חלה בשעה 10, לערך. דני המח"ט חזר, זימן את מפקדי הכוחות לגיפ שלו, לקבוצת-פקודות על גבי מפה מתעופפת ברוח. הגלגל הונע, ניתנו הפקודות למפקדי הכוחות ואחר-כך תודרכו האנשים, במסגרות פלוגתיות.

וזה מה שהוגדר כמשימה:

תבוצע פשיטה על המערך הארטילרי של המצרים באום-כתף. לאחר האור האחרון יונחתו הכוחות בג'בל-דלפה, דרומית ליעדים, ישתקו את התותחים ואחר-כך ייחזרו עד הבוקר בחולות שמצפון לכביש. היעדים (קרי: סוללות-התותחים) חולקו לכוחות, לפי הגיון פשוט: הראשונים יעלו על גושי-הסוללות הקרובים, ואילו הבאים אחריהם — על הרחוקים יותר. עיקרו של התדרוך הושקע יותר בלימוד השטח ושינון סדרי הזיהוי והתיאום — ולא-דווקא בפרטי שיטת-הביצוע. זו היתה כמעט מובנת-מעצמה, והתמצתה בניסיון העשיר שהצטבר ונלמד בשורת פעולות-התגמול, ב"קדש" ובמה שתורגל ושוכלל לאורם של אלו בתקופות האימונים השנתיים. היה ברור, למשל, שכמחלקה תוקפת סוללה, ובי-ערך כיתה — תותח; כשם שברור היה שחלקו של הכוח מטהר את החפירות וחלקו האחר רץ למעלה ומטהר לאורך החפירות. ובכלל נטה הפיקוד בכל הדרגים לגבש תכנון גמיש ופתוח להתפתחויות שאין לחזותן מראש — בלילה, בלב מערכו של האויב, בעיצומה של מערכה רבתה.

ניתנו הוראות מפורשות: תוקפים את הצוותים, אבל אין הור-סים את התותחים — הם עשויים להיות חיוניים לצה"ל — ואין משמידים מצבורי-תחמושת, מאותה סיבה עצמה וגם מסיבה נוספת: אין לדעת מה סוג התחמושת. אף גאז הובא בחשבון כאחת האפשרויות. ובכלל התפוצצות-תחמושת עלולה להמיט אסון.

קרב שריון-בשריון, בו נמחצה אחרית ההתנגדות המצרית בבוקר יום ה-6 ביוני, כעשרים שעות לאחר תחילת הלחימה.

בלילה נכנסה המערכה לשלבה הקריטי. הרגלים, עוצבת חי"ר-מילואים שהיתה מורכבת, לקראת משימה זו, מחיילי נח"ל ומאנשי-מילואים, כבר נאחזו בחלקן הצפוני של ההפירות המזרחיות; משמאלם, ממש למרגלות המעוז, כבר נערך השריון לקראת הפריצה כשהוא מסייע מקרוב לכוחות החי"ר הנלחמים בחפירות; הרחק משם, באיגוף צפון-מערבי עמוק, כבר נע כוח-שריון אחר אל עורף המערך; בשדות-המוקשים עמלו פלסים בפינוי נתיבי-מעבר, אך בשלב זה שלטה בשדה-הקרב הארטילריה המצרית. פצצות-התאורה ששילחה זו אל-על שפכו, בצניחתן האטית, את הילתן על השריון התוקף וחשפו אותו לברד-פגזים. הטנקים, שנפרסו לפני שדות-המוקשים כדי לסייע לחי"ר במלחמתו, ואחר-כך להתרכז על הכביש לצורך החדירה למערך, היו מטרות פגיעות במיוחד.

כל זה היה צפוי מראש, ועל-כן, כמתוכנן, שולחה בשלב קריטי זה חנית קטלנית, מעל מערכו הקדמי של האויב, היישר אל לב ריכוזו הארטילרי. "קאוואלריה מעופפת" של צנחנים, מונחתים ממסוקים, פשטה באישון-לילה על סוללות-התותחים, הנחיתה עליהן מהלומת-אפתעה מהממת — ושיתקה את אשן.

פשיטה זו, הראשונה מסוגה בקורות צה"ל — עלילה רבת-תהפוכות, עמוסה מאמץ-פרך ורצופה גילויים של הקרבה, גבורה ואחוות-לוחמים שאין למעלה הימנה — מסופרת כאן לראשונה בפרטיה*.

במקום ג'בל-דלפה - החולות שבצפון

היום הראשון של המלחמה האיר על צנחניו של דני — ביניהם מוותיקי קרבות התגמול ו"קדש" — בצדו היש-ראלי של הגבול. חדשות שעה 9 שבקעו מן הטרנזיסטורים לא השאירו בלבם ספקות, כי אכן הוטל הפור. דומה היה כי הבחינו ב"זמזום המתוק" החולף מעליהם, אבל בעצמם לא

* תיאיר מערכת אום-כתף כולה יובא במפורט בגליונות הקרובים של "מערכות" — המערך.

בדיונות עד הכביש הוא ארבעה קילומטרים, הודיע לוי לדני, כי לפי הערכתו תיעשה הדרך בשעתיים.

צליחת הדיונות אל היעדים

החלה התנועה. החלוקה המקורית לכוחות-משנה שוב לא היתה אקטואלית. למעשה, נעו הכל ככוח אחד. פלוגתו של יאיר בראש, יחד עם לוי; מייד בעקבותיה אנשיו של עוזי, אחריהם אנשיו של פסח יחד עם חזי; הרופאים והחובשים בתוכם.

למן הרגע הראשון היתה ההליכה מאמץ-מפרך עילאי. השטח היה שונה — וקשה יותר מכל שטח חולי שהכירו הצנחנים בארץ. היה עליהם לצלוח דיונות שהתמשכו בניצב לציר התנועה, ממזרח למערב, והתנשאו לגובה שלוש-ארבעים מטרים. החגור היה "קל" לפי הגדרתו, אך כבד ועמוס לפי מהותו. כל אחד נשא כמות גדולה של תחמושת לנשק האישי, רימונים, חלק מתחמושת כלי-הנשק הנ"ט, וכן מימיה שניה נוספת. זמן קצר לאחר הזינוק החל גירעון-השינה לתת את אותותיו — מזה שלוש-ימים שעות לא עצמו האנשים את עיניהם.

והדיונות, צריך היה להעפיל עליהן בצלע המתונה יותר, שאף היא היתה תלולה למדי, צריך היה להעפיל בחול

הצנחנים בהתחפרות

ב-3 אחר-הצהריים יצאו הצנחנים מחפירותיהם והחלו גולשים אל הכביש במבנה של יחידות-משנה. ההמולה שנתגלתה לנגד עיניהם שוב הגבירה את ענות-היאוש. טנקים נעו על פניהם במהירות. מעל טסו מסוקים הלוך ושוב, אוטובוסים חנו בקרבת מקום אך טרם ניתנה הוראה לעלות. ומפה לאוזן החלה לעבור הדעה, שבאום-כתף יסתיים הכל לפני שיופעלו הצנחנים.

ב-6 לפנות ערב ניתנה סוף-סוף הפקודה לעלות לאוטובוסים, והחלה הנסיעה לשטח ההטענה. משהגיעו לשם, קרא אליו דני את מפקדי-הכוחות, והודיעם על שינויים בתכנית: המסוקים יפלטו את האנשים לא בג'בל-דלפה מדרום ליעדים, אלא בחולות שמצפון להם. משם ייצאו הכוחות ולשם ישובו.

את ההודעה על השינויים קיבל דני דקות ספורות קודם לכן. מייד נפגש עם טייסי המסוקים, ותיאם עמם את נתיב הטיסה וזמני המטסים. תוך חמש דקות סיכם עמם תכנית, שמקובל לדון בה שעות. מפקדי-הכוחות תודרכו גם הם לגבי השינויים, והללו תידרכו את אנשיהם.

נותר עוד שלב-ביניים מכאיב: לנפות את הכוחות. יחידות-משנה וצנחנים בודדים נאבקו בציפורניהם להיכלל בין ההולכים, ואלה שנפאו, מאוכזבים היו מרה.

מסוקים ממריאים בחשיכה מערבה

כתוצאה מניפוי זה, משינוי המטסים בעקבות שינוי מקום הנחיתה, וכן מהתפתחות מאוחרת יותר, צומצם צוות-הקרוב שביצע את המשימה. צוות זה כלל את הפלוגה של יאיר, חלק מן הפלוגה של עוזי ואת הפלוגה המסייעת של פסח. אשר לפיקוד, נשארה בתוקפה הפקודה הקודמת: לוי המג"ד יפקד על כוחות יאיר ועוזי; סגנו חזי — על היתר. ה"יתר" הזה מצטמצם, בעקבות ההתפתחויות, לאנשי פסח בלבד. לוי יפקד איפוא על כל הכוחות, וכן על כוחות יאיר ועוזי, שאותם הוביל ממש. ואילו אנשי פסח היו בפיקודו של חזי הסמג"ד.

יתכן שביחידות אחרות עלול היה דבר זה לגרום לשיבושים — אבל לא אצל הצנחנים. כיחידה ותיקה היה גבוה בה שיעור בעלי הדרגות והקצינים, וצמצום צוות-הקרוב העלה עוד יותר שיעור זה. כל פקודה נשענה על סמכות, ולאנשים בעלי להיטות-ביצוע גבוהה, כצנחנים אלה, אך צריך היה לתת אישורים לביצוע.

עשר דקות לפני השעה 7 בערב המריא סימון הקרקע, שהפעם נעשה על-ידי מפקד טייסת המסוקים, אליעזר. כעבור זמן קצר נסגרו דלתות המסוקים והמריא המטס הראשון, ואחריו המטסים הבאים. ב-8 כבר נמצא רוב האנשים על הקרקע, בשטח כינוס שנקבע סמוך לאיזור-הנחיתה של המסוקים. אותה שעה הגיע דני עם חבורת הפיקוד שלו, וב-8.30 ניתן ללוי אישור לציאת צוות-הקרוב אל עבר יעדיה.

השינוי, שבעקבותיו הנחיתו המסוקים את הצנחנים לא בג'בל-דלפה אלא בחולות, הקל לפחות מבחינה אחת. הניווט נעשה לעניין פשוט ביותר: אסימות היישר דרומה, זה הכל. בסופו של דבר מגיעים בהכרח אל הכביש, והכביש פירושו קרבה יתרה אל היעדים. וכיוון שנאמר שהמרחק ממקום-הנחיתה

מימין ומשמאל ובמיוחד — מלפנים. הוא לא ראה טעם בזיהוי מדוייק של הסוללות, כפי שהוקצו מלכתחילה לכוחות המשימה. במקום זאת — החליט — תותקף הסוללה הקרובה ביותר, ולאחריה — הסוללות הבאות. יאיר הלך לפנים, במבנה של

טובעני, תוך שקיעה עד הברכיים, להגיע עד קו־הרכס, בגובה עשרות מטרים אחדות, ולגלוש מטה במדרון התלול יותר, האנכי כמעט, כמצוק. כך, דיונה אחר דיונה, ללא מספר וללא קץ.

ב־9 לערך, החלו פגזים לחלוף ביבבה מעל לראשים. הם שולחו מלפנים — ונחתו מאחור. החושים אמרו כי המצרים איכנו את איזור הנחיתה והחלו לטווח אותו באש־מרגמות. כיוון הפגזים והדי ההתפוצצויות העידו על כך בעליל, ושדר מדני, שנמצא בקרבת איזור הנחיתה, אישר זאת. היא נעשתה מדוייקת יותר ויותר, עד שפגעה היישר בלב הסימון הקרקעי של המסוקים. בעקבות שיחה עם מפקד האוגדה פקד דני

תקיפה; אחריו — אנשי עוזי, ערוכים בשני טורים עורפיים מקבילים, אחריהם תחנת־איסוף־נפגעים, אחריה אנשיו של פסח עם חזי הסמג"ד, גם הם בטורים מקבילים, כהמשך לכוח שלפניהם.

הפריצה אל תוך הסוללות המצריות

צוות־הפשיטה חצה את הכביש בלי להיעצר, והמשיך בתנועתו דרומה. מישוהו בחוד נתקל בכבל־טלפון — וניתק אותו בלי אומר. אחרי כמאתיים מטרים, לא יותר, נורה מטווח קצר צרור־כדורים — שני פצועים קרסו תחתיהם. לפי כל הסימנים, היה זה תשמוע מצרי. האש הושבה כהרף־עין, התשמוע

להרחיק את המסוקים שנמצאו על הקרקע. מכאן ואילך לא הרפתה אש־המרגמות המצרית מאיזור הנחיתה. לוי וכוחותיו הוסיפו לנוע דרומה, כשהאש פולחת את האויר מעל לראשיהם, אך אינה פוגעת בהם עצמם.

ב־10.30 גלש החוד של צוות־הקרוב במדרונה התלול של דיונה. חלפו שעתיים, ויאיר דימה לראות תחתיו את הכביש, אך היה זה מראה־תעתועים. הרגליים העייפות הוסיפו לצעוד בחול השוקע תחתיהן. כל אימת שנעצרו האנשים והמפקדים עלו לצפות על השטח, נעצמו העינים וירדה תרדמת־חתף — לדקה, שתיים, שלוש. אבל למרות קושי התנועה שעבר על המשוער, אמר החוש השדאי שכבר גומאו ארבעה קילור־מטרים ויותר.

ב־11 לערך, קלט לוי — בין הדי ההתפוצצויות של הירי הארטילרי המצרי אשר קרבו והלכו — קולות רחוקים יותר. היו אלה הדי ההנחתה של כוחותינו: האוגדה פתחה באש מכינה לקראת הסתערות חיל־הרגלים על החפירות המזרחיות. לעת הזאת כבר היה המתחם המצרי קרוב. לוי, שעלה לתצפית, זיהה את המערך הארטילרי המצרי לכל אורכו. ההבהקים שפרצו מלועי הקנים המצריים זיהו את מיקום היעדים.

ב־11.30 הגיע החוד אל הכביש, קצת מערבה מן המסעף. לוי זיהה את מקומו. הבהקיהם של תותחי האויב נראו בבירור,

להבנת התרחשויותיה של פרשת־קרב סבוכה זו, להלן מבנה הפיקוד והכוחות, כפי שהם מופיעים בתיאור העלילה:
 דני — מפקד המבצע.
 לוי — מפקד צוות־הקרוב שביצע את המשימה.
 חזי — סגן מפקד הצוות.
 יאיר — מפקד כוח א'.
 עוזי — מפקד כוח ב'.
 פסח — מפקד כוח ג'.